

aspoň s tou, která má zájem na veřejných věcech. Profitují tu, jak již bylo řečeno, obě strany; vláda použitím obrovského aparátu, který rychle vniká i na místa nejbzdálenější, tisk bohatostí informací, jichž se mu z tohoto pramene dostává. Je nesmírně odpovědným úkolem tohoto aparátu správně používat. Vyhýbá-li se vláda tisku, ztrácí nutný kontakt, její tisková politika je bez páteře, což je vždy nebezpečné při nepostihnutelném vlivu, který má na veřejné mínění. Avšak i zneužívání tisku může mít nepříjemné následky, jak je vidno na př. na tisku politických stran, kde informační služba veřejnosti ustupuje do pozadí vůči stranicko-politickým zájmům. Je tudíž nesmírně důležitým úkolem tiskové politiky najít tu správnou střední cestu, která by odpovídala jak zájmům státním, tak také informačním povinnostem, jež noviny přebírají vůči veřejnosti; poměr jednotlivých vlád k tisku může být také indexem schopnosti a pracovní jich intenzity a političtí historikové budou musit této věci věnovati speciální pozornost. Ale samozřejmě i novinářská věda nebude se moci vyhýbatí podrobnému studiu tohoto tématu, které láká, jak svou novostí a neopotřebovaností, tak širokými obzory politickými a tíhou veřejné odpovědnosti, která na stycích vlády s tiskem spočívá.

SPOR RUSKO-JAPONSKÝ.

Jest dosti znepokojující, že blízkost zářijového zasedání, během něhož Rusko předloží svoji kandidaturu na přijetí do Společnosti národů, souvisí s přiosazením napětí mezi Japonskem a Sovětským Svazem. Hlas tisku se zvedá jak v Tokiu, tak v Moskvě. Můžeme očekávati unáhlené činy, konflikt, o němž se tak dlouho hovoří? Nejděmež tak daleko.

Zprávy z Tokia a z Moskvy činí dojem nebezpečného napětí, jehož jednotlivé rysy mezinárodní tisk již zaznamenal. Je třeba se chrániti a přidávati těmto pověstem více důležitosti nežli ve skutečnosti mají. Na Dálném východě pod vlivem protikladných politických vlivů je všeobecným zvykem překreslovati fakta. V tomto koutě širokého světa je vždy těžko určití pravdu, protože činy a slova tam nemají stejného smyslu jako na Západě. Od několika měsíců již je zřejmé napětí ve stycích rusko-japonských, jest však ještě dosti času dovozovati z toho nutnost válečného konfliktu.

Někteří se tážou, nemohlo-li by Japonsko těžiti z nepořádků evropských a amerických a napadnouti Rusko. Mohlo by se mysleti v Tokiu, že by se Japonsku podařilo zbaviti se navždy moskevského nebezpečí, které nad ním visí jako meč Damoklův. Sovětské letectvo, o němž se praví, že jest nejsilnějším na světě, jest podporováno vojskem několika set tisíc mužů, dobře vyzbrojených, vybraných pluků, příšlých z vlastního Ruska, výkvětem rudé armády. Nepocítí Japonsko pokušení zbaviti se tohoto nebezpečí býti napadeno od zadu mocí anglo-saskou? Nebude se cítiti Japonsko nuceno odstraniti nebo odzbrojiti stát, který se tří stran obkličuje mandčuské hranice, podporuje tu nepokoje a revoluce a nutí Japonsko, aby vydržovalo na kontinentě vojsko 50.000 mužů, které představuje těžké finanční břímě (250 milionů yenu ročně)?

Není také třeba diviti se, že Japonci mají na hranicích mongolských vojska, které tu stojí tváří v tvář silám sovětským, které takto porušují svrchovanost přiznanou Číně nad Mongolskem.

* * *

Je-li však možno pozorovati příznaky znepokojující, jsou tu též jiné, které mohou uklidnit ty, kdo se obávají, že by Japonsko se vrhlo do zločinného nebezpečí, jak možno vždy nazývati válku. Neníť postavení Japonska nikterak nejlepší. Krise těžce zkoušela niponského sedláka a praví se, že v některých okresích je jeho trpělivost vyčerpána. Možno pozorovati mohutné hnutí veřejného mínění, které má za účel přetvořiti strukturu jak politickou tak sociální v říši; vyčítá se politickým vůdcům, že ztratili smysl pro reformu meidgijskou, že dopustili, aby se znovuutvořili shogunové, pod formou kapitalismu, který soustřeďuje v několika málo rukou celou finanční moc japonskou. Oficiální strany tedy upadají a nový japonism žádá lepší rozdělení národního jmění. Jest možno, aby se Japonsko vrhlo do války, když takovéto vnitropolitické nesnáze jsou téměř za dveřmi? Dovolil by tomu státní rozpočet, který je udržován v rovnováze stálými půjčkami? Je jisto, že japonský národ by měl nevyčerpatelné prameny ve svém vlastenectví. Avšak přese všechny plány mnoha vojenských vůdců vládci tokijští mají tolik politického smyslu, aby dvakráte měřili dříve než se pustí do války na kontinentu, která by byla schopna přivoditi v zádech nebezpečné komplikace na Tichém oceáně. Kromě toho jest si Japonsko vědomo, že válkou s Ruskem by nezískalo o nic více než bez války. Naopak vystavovalo by se nebezpečí, že jeho města budou zničena sedmi sty ruských aeroplánů a že jeho práce v Mandžurii budou obráceny v niveč.

Nicméně však je všeobecná politika Japonska na Dálném východě hodna pozornosti. Je tu, stranou od rivality rusko-japonské a incidentů, které se dotýkají přímo Číny, široké hnutí, jehož rozvoj může jednoho dne překvapiti Evropu pevně založenou nadvládou Japonska. Japonsko prosadilo svůj vliv v Mandžurii jedině za účelem možného ekonomického rozpětí, jest však obávati se, aby pod záminkou, že chce zajistiti si svou bezpečnost v novém státě, nechtělo na sebe strhnouti i dohled nad sousedícími kraji čínskými a tato politika by je jednoho nebo druhého dne nezadržitelně dohnala až k Pekingu. Za jakým účelem: aby byla uskutečněna koncepce Velké říše severočínské, ovšem pod úplným vlivem nipponským. Japonci rádi přiznávají, že západní velmoci ani nemohou, ani nechtějí učiniti konec čínské anarchii a že jedině oni sami jsou s to, udržeti pořádek na Dálném východě. Dlouho toužili po tom, aby dostali k tomu účelu mandát velmocí. Když poznali, že se jim ho nikdy nedostane, vystoupili ze Společnosti národů, a je nepochybné, že se vynasnaží zhostiti se všech smluv a závazků, které brzdí jejich politiku. Jakmile najdou úplnou svobodu činů, zmocní se mandátu mocí a zorganizují Žlutý Svět zcela podle učení japonského. Toho dne bude Dálný Východ pro Evropu ztracen jak hospodářsky tak politicky. Je otázkou, je-li již dnes, za dnešního stavu věcí možno stavěti se v cestu tomuto postupu japonské velmoci, postupu, který bude pro celý svět hlavní revolucí dvacátého století.

A nyní, co jest vlastně pravdy na záměrech ruské politiky, které jí dávají zcela jiné vzezření než to, které jest o ní tak ochotně šířeno obratnou ruskou zahraniční službou. K jakému účelu má sloužiti mocná armáda ve východní Sibiři? V kterém směru mohou Sověty zčtyřnásobniti populaci Sovětského svazu a dostati se k moři? Rozluštění je snadné. Rusko zajímá jen jedna věc: dobytí střední Asie (čínský Turkestan, Afganistan, Persie, ba i sama Indie). Sověty vládnu v ruském Turkestanu mezi horami „Střechy světa“ a mořem kaspickým, na cestě, kterou se ubírali již dobyvatelé Indie, cestě, kterou sám Alexander Veliký spojil po prvé civilisaci středomořskou s civilisací asijskou. Je velmi pravděpodobno, že kdyby sovětská mobilisace měla se obrátiti k jihu, Persie a Afganistan by byly novou Belgií v zápase rusko-indickém. Nebezpečí je tak značné, že

Angličané je poznali již před pěti lety a vybudovali po celé délce jižních hranic afgánských, na frontě pěti set kilometrů, opevněné tvrze neméně pevné jako tvrze postavené Francií od Alsaska po Luxemburk proti Německu. Kromě toho celá britská činnost v čínském Turkestanu směřuje k utvoření na hranicích ruského Turkestanu stavu, který by přinutil Sověty k nečinnosti. Stav, z kterého si však tyto ničeho nedělají, neboť vládnou hustou železniční sítí, která jim dovoluje rychlé přesuny vojenských sil.

Je nyní třeba hnáti věci do krajností, jak to činí určitý druh tisku, a mysliti si, že Rusové a Japonci se musí bezpodmínečně střetnouti a vzájemně oslabiti? Za prve válka není nevyhnutelná. Je samozřejmo, že rozčilení je na obou stranách. Jedni doufají, že je možno zničit Japonsko, které ještě nestrávil sousto Mandžurské, náhlým útokem a vzbouřením žlutého národa, který ještě není zcela pod vlivem nipponským. S druhé strany, sociální nacionalisté chtěli by předhoniti Ruský Svaz v zabezpečovacích pracích, dříve než tento bude schopen utkati se jako rovný s rovným s Říší vycházejícího slunce.

Podle vojenských autorit japonských se Japonsko velmi málo obává války s Ruskem samotným. Myslí si, že Rusové se jí zcela moudře vyhýbají, neboť Japonsko má proti tomu velké plus, že by se bilo v blízkosti své základny. Se své strany je Rusko přesvědčeno, že díky svým letadlům, jezdecktvu a tankům by zvítězilo během jednoho měsíce.

Ve skutečnosti, vzdor horečným přípravám obou zemí, stavění strategických spojů, činnosti válečného průmyslu, ani Rusko ani Japonsko nejsou schopny utkati se vážně, myslím tím s takovou prudkostí, aby mohl některý z obou protivníků docíliti konečných výsledků. Je jisto, že kdyby jeden z nich si byl vítězstvím jist, byl by se již dávno pokusil nepřítele napadnouti.

Oba státy se více bojí války koalicí; zasáhnutí Ruska do sporu mezi Japonskem a Čínou nebo Amerikou; společné napadení Ruska Německem a Japonskem. Přejí-li si, v obou zemích, mladí důstojníci od nynějškabaviti se těchto možností, mnozí, moudřejší mluví o společném smíření za zády společného nepřítele. Hlásá se, ne-li dohoda rusko-japonská, tedy alespoň společný postup obou politických zájmů proti zájmům anglosaským.

K čemu by ostatně vedla válka rusko-japonská? Nebude-li Rusko napadeno současně na západě, na východě nemůže býti poraženo. Nespojí-li se Rusko s Amerikou, ani Japonsko nemůže býti zničeno, byť válka byla sebe krvavější. Nemůže z ní vyplynouti tedy než oboustranné oslabení, ostatně jen chvilkové, stav stálé rivality a nenaopravitelné zmatky v celé Asii. Amerika bude v nevýhodě ať zvítězí Japonsko nebo Rusko, které opojeno vítězstvím by se věnovalo celé činnosti průmyslové a politické. Ani Evropa nemůže si ničeho slibovati z války, kde vítězství jedné nebo druhé válčící strany by přivedilo úplnou ztrátu jejího vlivu na Dálném Východě.

DR. C. H.:

KRISE VŠEOBECNÉ KULTURY A OSUD SVOBODY.

Spisovatelé a filosofové upozorňují na úpadek svobody v poválečné Evropě. A tímto úpadkem nejvíce trpí elita ve všech zemích a je dokonce ohrožována rozdrčením autoritářským systémem. Masa lidu netrpí tolik nedostatkem volnosti, která se skutečně týká zvláště svobody myšlení a projevu mínění. Masa lidu nemá příliš hluboké myšlenky a nehoří touhou, aby mohla vyjádřiti své mínění, kritisovat a prohlašovat to co